

ולפי שלא יכול להתaffle לראות בצרתו נתרחט מהטאתו והיהודים על פשו וירד מגודלו הוא מעצמו, לפי שאינו דומה המתביש מעצמו למتبיש מאחרים, ولكن נפרש מאחיו ורזה להتبוזד ולהצטער ולא לישב בסוד משחקים, ורזה לילך אל ארץ אחרת למקום שאין מכיריהם אותו... וזהו "וירד יהודה מאת אחיו" לעשה תשובה שלימה ולהודות על חטאתו, כי יהודה שמו והודאה עמו...

5. ר"ק בראשית פרק לח

(ג) ותהר - הראשון קרא שם יהודה ולשוני קראה אשתו, נראה שכן היה מנהגם, ולשלישי היה לו ליהודה לקרוא לו שם אלא שהיה בכזיב בולדתא אותו, לפיכך אמר "ויהיה בczיב":

6. רמב"ז בראשית פרק לח

(ב) בת איש כנעני - אמר אונקלוס 'תגרא', כלומר איש סוחר שבא לגור בארץ��חוותו. ועדתו לומר כי בני יעקב ישתמרו מלישא כנעניות כאשר צה אביהם יצחק גם אברהם, וכן הזכירו בגדרא במסכת פסחים (נ' א). והוא נשיהם מצריות עמנויות מואבות ומיווחשי בני ישמעאל ובני קטרורה, ולכך יחד הכתוב על שאלון בן שמעון (להלן מו י) "ושאלן בן הכנענית", כי הוא לבדו בהם, וגם שם דרשו (ב'יר פ' יא) שהיא דינה שנבעלה לנענוי. ורובתיינו (שם פד יט) נחלקו בדבר. אמרו, רב' יהודה אומר: תאומות נולדו עם השבטים ונשאום, רב' נחמי אמר: כנעניות היו. ויתכן שלא הקפיד רב' נחמי בייחוסן, שלא נתכוון אלא לומר שנשאו מנשי הארץ כנען, אבל היו מן הגרים והתושבים הבאים מכל הארץ או עמנויות ומואבות ומיתר העמים, כי לא נתכוון רק לחלק על רב' יהודה שלא נשוא אחיותיהם, שאחותו מן האם אסורה לבני נה (סנהדרין נח ב), ולדעת רב' יהודה יctraco בני להה לשאת תאומות ששה الآחים והם ישאו שליהם, או שלא יודה ר' נחמי בתאותם כלל, ולא הייתה לו בת זולתי דינה כמשמעות הכתוב. ועל דרך סברא איןנו נכוון שישאו כלם כנעניות, שהייתה בנות הארץ מזרע בגען העבד האדור כמו מזרעו של אברהם, והכתב צוחה להחרימו ולא תהיה לו שארית ופליטה.

ועל כל פנים זה האיש תגר, כי למה יצטרך הכתוב לומר כי הוא כנעני ביחסו, וכל אנשי הארץ ההיא כנענים הם מן הפריזי ומן היבוסי ואחיהם, כי לכנען יתיחסו כלם, ועדולם בארץ כנען היא והראוי היה שיאמר ויקח שם יהודה אשה ושםה כך, כאשר הזקיר שמות הנשים בתמר ונשי עשו וזולתן (לעיל ד' יט, יא כת', כה א), אבל פירש בו שהוא תגר שאיננו מן הארץ שהייתה לחוי או לאמוריו. וזה טעם "וירא שם יהודה בת איש כנעני", כי בעבור אביה נשאה. והכתוב אמר: "בני יהודה עיר ואונן ושלחה שלשה נולדו לו מבת שוע הכנענית" (דיה'יא ב ג), בעבור היוצאה בת איש הכנעני תקרה כן, כי האיש ההוא יקרא להם הסוחר, כי הוא ידוע ומובהק בסחוותו אשר בעבורה גר שם... וכן תמר הייתה בת אחת מן הגרים בארץ, לא בת איש כנעני ביחסו, כי חלילה שהייתה אדוננו דוד ומשיח צדקנו שיגלה לנו במהרה מזרע בגען העבד המקיים. ורובתיינו אמרו (ב'ר' פה י) בתמר שהיתה בתו של שם, והוא כהן לאל עליון:

1. בראשית פרק לח

(א) ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ויתעד איש עדלמי ושמו חירה: (ב) וירא שם יהודה בת איש בנעני ושמו שוע ויקח ויבא אליה: (ג) ותהר ותכל בון ויקרא את שמו ער: (ד) ותפר עוד ותכל בון ותקרא את שמו אונן: (ה) ותפס עוד ותכל בון ותקרא את שמו שלה והיה בכזיב בולדתא אתו:

(ו) ויקח יהודה אשא לעיר בכורו ושם פמ"ר:

(ז) ויהי ער בכור יהודה רע בעני ה' נימתחו ה':

(ח) ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך ויבם אתה ותקם זרע לאחיך:

(ט) וידע אונן כי לא לו יהיה מזרע והיה אם בא אל אשת אחיך ושות ארצה לבלתי גמו זרע לאחיך:

(י) וירע בעני ה' אשר עשה נימת גם אתו:

(יא) ויאמר יהודה לתמר בלחטו שבוי אלמנה בית אביך עד יגמל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא פאחים ותכל פמ"ר ותשב בית אביך:

2. רשי"ז בראשית פרק לח

(א) ויהי בעת ההוא - لما נסכה פרשה זו לכאן, והפסיק בפרשתו של יוסף? למד שהורידוהו אחיו מגודלו כשראו בצרת אביהם, אמרו: 'אתה אמרת למכרו, אלו אמרת להשיבו הינו שומעים לך: ייט - מאת אחיו: עד איש עדלמי - נשתף עמו: (ב) כנעני - תגרא: (ה) והיה בczיב - שם המקום. ואומר אני על שם שפסקה מלדת נקרא כזיב, לשון "הייו תהיה לי כמו אכזב" (ירמיה טו יח), "אשר לא יכזו מימייו" (ישעיה נח יא), אדם לא כן מה בא להודיענו. ובב'ר (פה ד') ראייתי "ויתקרא שמו שלה" - פסקת: (ז) רע בעני ה' - כרעתו של און משחית זרעו, שנאמר באון: "וימת גם אותו", כמיתתו של עיר מיתתו של און, ולמה היה ער משחית זרעו? כדי שלא תתעורר ויכחש יפה: (ח) ותקם זרע - הבן יקרא על שם המת: (ט) ושות ארצה - דש מבנים פון ימות - מוחזקת היא זו שימתו אנשיה:

3. רשי"ז הירש בראשית פרק לח

(א) יהודה התרחק מאת אחיו - הרוי כאן סימן למתיחות או לפירוז שהתגלו בין האחים בעקבות המעשה שנעשה ביוסף. מתיחות זו הופנה בעיקר כלפי יהודה, שהייתה כנראה רב ההשפעה שבכוכלים, ובבחצתו והדרכתו קרה המאורע המעציב. עונש קשה - אנחנו רואים - ירד על יהודה ומשפחתו. אשתו ובניו מתו, ומה שחרמו עוד יותר, בניו מתו בהיותם רעים בעני ה'.

4. צورو המור בראשית פרק ט

יהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו - יפה דריש רז"ל סמכות הפרשה לפי שהורידוהו אחיו מגודלו. והנראה פשוט הכתוב כי יהודה ראה בצרת אביו שהייתה בוכה ומתאבל תמיד על בנו, וראה יהודה בעצמו שהוא הגורם מכירת אחיו,

7. אמרי אמת בראשית חנוכה

חנוכה הוא חינוך והתחדשות על לעתיד לחיש ארו של משיח, וזה הרמז במה שאומרים "אור חדש על ציון תאיר", וכדייאתא במדרש הכל בחידוש. איתא במדרש (בריר פה ב) "כִּי אָנֹכִי יִדְעַת אֶת המחשבות" - יראובן היה עסוק בשקו ובעתניתו... יהודת היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עסוק בורא ארו של משיחי, יהודת התהיל החדש והתחלה היא התחדשות. איתא בشفת אמרת (תרניין ד"ה מצות) על הגمرا היה תפוש נר חנוכה ועומד - לא עשה ולא כלום, שצרכיכים להיוות מוסיף והולך על ידי הנר חנוכה, אפילו בדבר שבקדושה כמו חנוכה צריך להיות מוסיף והולך, וכשעומד ולא הולך הלאה - לא עשה ולא כלום שהרגילות נעשית טبع שני. התחלה צריכה להיות מהאדם עצמו, דכתיב (שיה"ש ה ב) "פתחי לי אחותי רעתיי" וגוי, ואיתה (שהשר שם) : פתחו לי פתח בחודה של Month ואני אפתח לכם כפתחו של אלום, הלקחה הראשונה צריכה להיות עם כל הכח, ואמר אז"ל שזה הפירוש כחודה של Month, היסורים שעוברים על האדם בעבודת ה' הם כחודה של Month, ועל ידי כך הבאים ליראת שמיים כדאיתא בזוזה"ק (ח"ב קפ"א) דלית נהו אלא והוא דנפיק מגו חשוב, וכתיב (תהלים קיח יח) "יסור יסורי ייה.. פתחו לי שערי צדק", שעיל ידי היסורים נפתחים שעריך צדק.

8. נתיבות שלום פרשת וישב

"כִּי אָנֹכִי יִדְעַת המחשבות" - במדרש בראשית רבה פ"ה א) על הפסוק "וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיַּרְא יְהוָה מְאֹת אֲחֵי" - י' שמואל בר נחמן פתח "כִּי אָנֹכִי יִדְעַת המחשבות" (ירמיה כ"ט) : - שבטים היו עוסקים במכירתו של יוסף, יוסף היה עסוק בשקו ובעתניתו, ראוובן היה עסוק בשקו ובעתניתו, יעקב היה עסוק בשקו ובעתניתו, יהודת היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עסוק בורא ארו של מלך המשיח", דהיינו בהולדת פרץ שמננו תחילת השתלשות ארו של משיח... עוד אופן יש לפרש פירוש "כִּי אָנֹכִי יִדְעַת המחשבות", ע"פ מה שכותב בספרים הקדושים שקדום כל צמיחה חדשה צריך להיות העדר, שגרעין הזרע העתיד להצמיח נרב מקודם ונשאר בו רק קוסטה דחיותא אשר ממנו מתחלת צמיחה חדשה, אבל אם יركב למגמי עד שאפילו קוסטה דחיותא אין בו, שוב אינו יכול להצמיח.

על דרך זה בעניינו שבכדי שתתחל צמיחה חדשה, צמיחת ארו של משיח, סבב הקב"ה שיהיה מצב של העדר, הוא המצב הנורא והאious שהיה אז שלא נשארה פינה אחת שלמה בכלל ישראל וכל בית ישראל היה כ"כ שבור, רק מתווך המצב הזה של העדר הייתה יכולה להתחיל צמיחת ארו של משיח. והקוסטה דחיותא שמננה התחילה הצמיחה היא השברון לב שהיה להם, ומאמיר הכתוב "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", שזהו היסוד לצמיחה מחדש. וזה פירוש "כִּי אָנֹכִי יִדְעַת המחשבות", שהקב"ה ידע את עומק המחשבות שלהם כמה היו שבורים בקרים, את עומק המחשבה של האחים ושבורו לבם ושם ותעניתם אחרי מכירת יוסף, וכן את עומק המחשבה של שברון הלב של יהודת, אשר כל בית ישראל היו שבורים בקרים בעת ההייא, וזה

היה הקוסטה דחיותא שמננה התחילת צמיחת ארו של משיח.

ויש לומר עוד שהקוסטה דחיותא היא אי ההשלמה, מה שאינו משלים עם מבטו, וככלוں המדרש עסוק בשקו ובתעניתו, שזה ביטוי שאינו משלים עם המצב שנמצא, עיי הליכה בשק ובתענית. שיש אדם שכאשר הוא יורד ממדרגתו, הריחו נופל בIASוש רח"ל ומשלים עם זה והוא עסוק להעתלות בחזרה, אבל בני ישראל עסוק עם זה לא התעஸקו לעלות בחזרה, שיווסף לא השלים עם זה שהוא עבר, ויעקב לא השלים עם זה שיווסף איןנו, כאמור הכתוב "וימאן להתנחים", כי תנומין הם השלמה עם המצב, וכן ראובן כאמור מאמר חז"ל שהוא פתח בתשובה, שימושות התשובה היא אי השלמה עם המצב של ירידה. והיינו שהעסק בשקם ובעתניתם, שלא השלימו עם זה גופה היה הקוסטה דחיותא שמננה נברא ארו של משה. וזהי דרך הצדיקים, שאפילו במצבים הגורועים ביותר אינם משלימים, ואילו הצלמה היא הקוסטה דחיותא שמננה תחילת צמיחת ארו של משה... וזה פירוש "כִּי אָנֹכִי יִדְעַת המחשבות", שהקב"ה ידע שהשאך והעתנית אינם של יושר רח"ל אלא של תקווה ואי השלמה. וזה כח הצמיחה שנתן הקב"ה גם בשפל המצב, כאמור הכתוב: "כִּי נִפְלַתִי קָמַתִּי כִּי אָשָׁב בְּחֻשָׁך ה' אוֹר לִי" (מיכה ז'), שגם בחושך הגדול ביותר יש נקודות אור, היא הלב הנשבר ואי השלמה, שם הקוסטה דחיותא לאותחלת צמיחה מחדש.

וכו הוא בנסיבות بحي עם ישראל, שעם ישראל כבר נמצא בגלות קרוב לאלפיים שנה, וכל כח קיומם בגלות הוא רק אי ההשלמה, שהיהודים אינם משלימים עם הגלות ואינם מטיילים דעתם מהגאולה, שתקוותם איתנה באמונה בביטחון המשיח ומהיכים לו בכל יום שיבוא, מכח זה שואבים הם חיזוק להתקיים במצבים הגורועים ביותר גלות, וזה גם כן הקוסטה דחיותא להמשיך ארו של משיח, שהתקווה ואי השלמה של כל ישראל בגלות הם האתחלת דגאולה. וכך גם אצל כל יחיד, אף כאשר נופל ח"י, הרי אם אינו משלים עם זה, זהו הכח המחזירו לשוב למקומו, כמו שאמר מרן הר"ן מלכוביצ'י זי"ע להריה"ק ר' יואל ציפלר צ"ל, שהיהודים כאשר הוא נופל ממדרגתו, הריחו מחוויב להאמין כי הקב"ה יחויר אותו למעמדו, ואם מאמין - הקב"ה מוחזירו למעמדו. וזהו גם עניין שני המועדים מתקנת חז"ל חנוכה ופורים, שהם ע"ש ב' הניסים הגדולים שעשה הקב"ה עם ישראל, ותקום חז"ל לדורות להAIR את אורך הגלות, הרי ב' ניסים אלו היו מכח אי השלמה. בחנוכה היה כלל ישראל במצב של יושר גמור, שהיו נתונם בידי מלוכה כה אדירה, וכנגידה התייצבו קומץ כה קטן של לוחמים להילחם עמם. לא הייתה זו מלחמת התאבדות ח"י, אלא שהיו סמלים ובטוחים בקב"ה שאי אפשר בשום שלא יתנו בידם את הנצחון, ובזכות אי השלמה שלם שלם עשה הקב"ה את הנס... וכל ארו של משיח תלוי באই השלמה של כל ישראל, שבahirות האמונה שיש לישראל בכל יום בבייאת המשיח היא הקוסטה דחיותא להצמיח ארו של משיח.